

राष्ट्रीय बातम्या

NCERT पाठ्यपुस्तकांमध्ये निवडणूक साक्षरता सामग्री सादर करणार आहे

संदर्भ

तरुण भारतीयांमधील मतदारांची उदासीनता दूर करण्यासाठी, नॅशनल कौन्सिल ऑफ एज्युकेशनल रिसर्च अँड ट्रेनिंग (NCERT) निवडणूक साक्षरतेवरील सामग्री समाविष्ट करण्यासाठी पाठ्यपुस्तके सादर आणि अद्यतनित करेल.

महत्त्वाचे मुद्दे

- हे उपाय भारतीय निवडणूक आयोग (EC) आणि शिक्षण मंत्रालय यांच्यात स्वाक्षरी केलेल्या सामंजस्य कराराचा भाग आहेत.
- EC चे प्रमुख पद्धतशीर मतदार शिक्षण आणि निवडणूक सहभाग (SVEEP) शाळा आणि महाविद्यालयांमध्ये विस्तारित करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- या सामंजस्य कराराचे उद्दिष्ट शहरी आणि तरुण भारतीयांमधील मतदार उदासीनता यासारख्या समस्यांचे निराकरण करणे आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

2019 च्या लोकसभा निवडणुकीत 910 दशलक्ष मतदारांपैकी जवळपास 297 दशलक्ष मतदारांनी मतदान केले नाही.

SC ने इलेक्टरल बाँड्सद्वारे देणग्यांचा डेटा शोधला आहे, योजनेवरील निर्णय राखून ठेवला आहे

संदर्भ

- सुप्रीम कोर्टने भारतीय निवडणूक आयोगाला (EC) राजकीय पक्षांना इलेक्टरल बाँड्स योजनेद्वारे मिळालेल्या योगदानाचा अद्ययावत डेटा तयार करण्यासाठी दोन आठवडे दिले आहेत.

इलेक्टरल बाँड योजनेबद्दल

- केंद्र सरकारने 2018 मध्ये निवडणूक रोखे योजना सुरू केली होती.
- हे एक वाहक साधन आहे, जसे की प्रॉमिसरी नोट जी कोणत्याही भारतीय नागरिकाने किंवा भारतात समाविष्ट कंपनीद्वारे खरेदी केली जाऊ शकते.
- नागरिक किंवा कॉर्पोरेट नंतर ते त्याच्या/तिच्या पसंतीच्या कोणत्याही पात्र राजकीय पक्षाला देणगी देऊ शकतात.
- हे बाँड बँकेच्या नोटांसारखेच असतात जे वाहकाला मागणीनुसार देय असतात आणि ते व्याजमुक्त असतात.
- एखाद्या व्यक्तीला किंवा पक्षाला हे रोखे डिजिटल किंवा चेकद्वारे खरेदी करण्याची परवानगी आहे.
- ईबी कोणत्याही मूल्यासाठी जारी/खरेदी केले जातात, रु. 1,000, रु. 10,000, रु. 1,00,000, रु. 10,00,000 आणि

रु. 1,00,00,000 च्या पटीत.

- प्रत्येक तिमाहीच्या सुरुवातीला 10 दिवसांसाठी निवडणूक रोखे खरेदीसाठी उपलब्ध असतात.
- SBI ही एकमेव बँक आहे जी हे रोखे विकण्यासाठी अधिकृत आहे.
- अनामित रोख देणगी रु. 2,000 इतकी मर्यादित होती.
- EB चे आयुष्य फक्त 15 दिवस असते ज्या दरम्यान ते राजकीय पक्षांना देणगी देण्यासाठी वापरले जाऊ शकते.

बाँडसाठी पात्रता

- लोकप्रतिनिधी कायदा, 1951 च्या कलम 29A अन्वये नोंदणीकृत असलेले आणि लोकसभेच्या किंवा राज्याच्या विधानसभेच्या गेल्या सार्वत्रिक निवडणुकीत 1% पेक्षा कमी मते मिळविलेले राजकीय पक्षच निवडणूक घेण्यास पात्र आहेत. बंध
- हे बाँड पात्र राजकीय पक्षाकडून अधिकृत बँकेतील नियुक्त बँक खात्याद्वारेच कॅश केले जाऊ शकते.
- राजकीय पक्षांना ही रक्कम निवडणूक आयोगाला जाहीर करावी लागते.
- इलेक्टरल बाँड्सवर देणगीदाराचे नाव असणार नाही.

भारत आटा

बातम्यांमध्ये

- सणासुदीच्या काळात गव्हाचे पीठ (आटा) महाग होत असल्याने, सरकार 'भारत आटा' विक्रीचा विस्तार.

महत्त्वाचे मुद्दे

- केंद्रीय अन्न आणि ग्राहक व्यवहार मंत्रालयाने किमती नियंत्रित करण्यासाठी 'भारत' ब्रँडच्या आट्याचा अधिक साठा जारी केला.
- बाजारातील परवडणाऱ्या दरात पुरवठा वाढवण्यासाठी भारत आटा ₹२७.५० प्रति किलो दराने उपलब्ध होईल.
- वितरणासाठी 100 मोबाईल व्हॅन वापरल्या
- केंद्रीय भांडार, नॅशनल कोऑपरेटिव्ह कंझ्युमर्स फेडरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड (NCCF), आणि नॅशनल अॅग्रिकल्चरल कोऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड (NAFED) येथील इतर आउटलेट.

राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण

- नॅशनल फॅमिली हेल्थ सर्व्हे (NFHS) हे भारतभरातील घरांच्या प्रातिनिधिक नमुन्यात केले जाणारे मोठ्या प्रमाणावर, बहुस्तरीय सर्वेक्षण आहे.
- आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालयाने (MoHFW) आंतरराष्ट्रीय लोकसंख्या विज्ञान संस्था (IIPS) मुंबईला सर्वेक्षणासाठी समन्वय आणि तांत्रिक मार्गदर्शन प्रदान करण्यासाठी नोडल एजन्सी म्हणून नियुक्त केले आहे.

- सर्वेक्षण अंमलबजावणीसाठी IIPS अनेक फील्ड ऑर्गनायझेशन (FO) सह सहयोग करते.
- पहिले राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण (NFHS-1) 1992-93 मध्ये करण्यात आले.
- दुसरे राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण (NFHS-2) 1998-99 मध्ये करण्यात आले
- 2005-2006 मध्ये तिसरे राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण (NFHS-3) करण्यात आले.
- 2014-2015 मध्ये चौथे राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण (NFHS-4).
- पाचव्या राष्ट्रीय कौटुंबिक आरोग्य सर्वेक्षण NFHS-5 ने 2019-20 मधील डेटा प्राप्त केला आहे.
- त्याचे सर्वेक्षण लोकसंख्या आणि घरगुती सर्वेक्षण, विवाह आणि प्रजनन क्षमता, कुटुंब नियोजन, माता आणि बाल आरोग्य, लसीकरण इत्यादी 67 निर्देशकांवर अवलंबून आहे.

राष्ट्रीय कुटुंब आरोग्य सर्वेक्षण-5 (2019-20)

इंटरनेशनल इन्स्टिट्यूट फॉर पॉप्युलेशन सायन्सेस, मुंबई हे सर्वेक्षण करते.

या सर्वेक्षणानुसार:

- कुपोषणाचे प्रमाण वाढले आहे.
- 18 पैकी 11 राज्यांमध्ये स्टंटबाजीचे प्रमाण वाढले आहे.
- 14 राज्यांमध्ये अपव्यय वाढला.
- लठ्ठपणा वाढला
- NFHS-5 मध्ये काही नवीन विषयांचा समावेश आहे, जसे की प्रीस्कूल शिक्षण, अपंगत्व, शौचालय सुविधेमध्ये प्रवेश, मृत्यू नोंदणी, मासिक पाळीच्या दरम्यान आंघोळीच्या पद्धती आणि गर्भपाताच्या पद्धती आणि कारणे.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

महाराष्ट्र नमो शेतकरी महा सन्मान निधी योजना

संदर्भ:

- महाराष्ट्र नमो शेतकरी महा सन्मान निधी योजना (NSMN) ही महाराष्ट्र सरकारने राज्यातील शेतकऱ्यांना आर्थिक सहाय्य देण्यासाठी सुरू केलेली योजना आहे.
 1. दर वर्षी सर्व शेतकऱ्यांना रु.6,000/-ची आर्थिक मदत.
 2. ही मदत प्रत्येक 4 महिन्यांनी प्रत्येकी 2,000/-च्या 3 हप्त्यांमध्ये प्रदान केली जाईल.
- योजना रु. पात्र शेतकऱ्यांना प्रति वर्ष 6,000 रु. व्यतिरिक्त. केंद्र सरकारच्या प्रधानमंत्री किसान सन्मान निधी योजनेअंतर्गत (PM-KISAN) त्यांना दरवर्षी 6,000 रुपये मिळतात.

- याचा अर्थ महाराष्ट्रातील पात्र शेतकऱ्यांना NSMN आणि PM-KISAN योजनेंतर्गत प्रति वर्ष 12,000 मिळणार.

मराठ्यांच्या कुणबी नोंदी

संदर्भ:

- मराठवाड्यात सध्या राबविण्यात येत असलेल्या मराठ्यांच्या कुणबी वंशाच्या कागदपत्रांचा शोध घेण्याची मोहीम राज्यभर राबविण्यात येणार आहे.
- ही मोहीम मिशन मोडमध्ये राबविण्यात यावी.
- कुणबी हा महाराष्ट्रातील शेतकरी समाज आहे.
- ते राज्यात इतर मागासवर्गीय (OBC) म्हणून वर्गीकृत आहेत आणि त्यांना शिक्षण आणि सरकारी नोकऱ्यांमध्ये आरक्षणाचा लाभ मिळतो.
- मराठा ही महाराष्ट्रातील एक प्रबळ जात आहे.
- ते परंपरेने योद्धा आणि जमीनदार होते.

तुम्हाला माहित आहे का?

- निजाम काळात मराठवाड्यातील मराठ्यांचे अधिकृतपणे कुणबी म्हणून वर्गीकरण करण्यात आले.

हिंगोली जिल्ह्यात वैद्यकीय संस्था स्थापन होणार

संदर्भ:

- वैद्यकीय महाविद्यालय नसलेला मराठवाड्यातील एकमेव जिल्हा हिंगोली येथे 100 विद्यार्थी क्षमतेची नवीन वैद्यकीय संस्था मिळणार आहे.
- हा उपक्रम मराठवाडा विभागासाठी ₹59,000 कोटी रुपयांच्या व्यापक विकास पॅकेजचा एक भाग आहे.
- 2024-25 मध्ये पुढील शैक्षणिक वर्षापूर्वी हा प्रकल्प पूर्ण करण्याचे सरकारचे उद्दिष्ट आहे.

टाटा मेमोरियल हॉस्पिटल खोपोलीत आयुर्वेद आधारित कॅन्सर हॉस्पिटल उभारणार आहे

संदर्भ:

- मुंबईतील टाटा मेमोरियल हॉस्पिटल हे आयुर्वेद उपचार देणारे भारतातील पहिले कर्करोग रुग्णालय ठरणार आहे.
- आयुर्वेदाला आधुनिक वैद्यकशास्त्राशी जोडण्याची रुग्णालयाची योजना आहे आणि संशोधनाच्या उद्देशाने स्वतःच्या औषधी वनस्पती देखील वाढवल्या जातील.
- रुग्णालयाला प्रकल्पासाठी अणुऊर्जा विभागाकडून INR300 कोटी (\$39.8m) निधी प्राप्त झाला आहे.
- ही सुविधा 2026 पर्यंत कार्यान्वित होण्याची अपेक्षा आहे आणि रेडिओथेरेपी आणि केमोथेरेपी सारख्या मानक कर्करोग उपचार देखील प्रदान करेल.

नुकसान भरपाई कलम समाविष्ट करण्यासाठी RTS कायद्यात सुधारणा केली जाऊ शकते

बातम्यांमध्ये:

- विलंबाला सामोरे जाणाऱ्या नागरिकांना नुकसान भरपाई देण्याबाबतचे कलम समाविष्ट करण्यासाठी राज्य सरकार महाराष्ट्र सार्वजनिक सेवा हक्क अधिनियम, 2015 मध्ये सुधारणा करण्याचा विचार करत आहे.

दिगंबर गाडगीळ यांना जीवनगौरव प्रदान

बातम्यांमध्ये:

- यंदाचा पक्षीमित्र जीवनगौरव पुरस्कार नाशिक येथील दिगंबर गाडगीळ यांना जाहीर झाला.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 'महाराष्ट्र पक्षीमित्र' ने 2023 च्या पक्षीमित्र पुरस्कारांची घोषणा केली आहे.
- गेली चार दशके महाराष्ट्रात पक्ष्यांवर काम करणारी ही संस्था आहे.

जीवनगौरव पुरस्काराबद्दल:

- महाराष्ट्र पक्षीमित्र पुरस्कार महाराष्ट्रातील पक्षी संवर्धनासाठी महत्त्वपूर्ण योगदान देणाऱ्या व्यक्ती किंवा संस्थांना दिला जातो.
- संस्थेची स्थापना 1981 मध्ये झाली आणि तेव्हापासून ती भारतातील आघाडीच्या पक्षी संवर्धन संस्थांपैकी एक बनली आहे.

प्रशांत दामले यांना विष्णुदास भावे पुरस्कार

बातम्यांमध्ये:

- मराठी रंगभूमीत मानाचा समजला जाणारा विष्णुदास भावे गौरवपदक ज्येष्ठ अभिनेते, रंगकर्मी प्रशांत दामले यांना प्रदान करण्यात आला.

विष्णुदास भावे पुरस्काराबद्दल:

- विष्णुदास भावे पुरस्कार हा मराठी रंगभूमीवरील व्यक्तींना त्यांच्या क्षेत्रातील उल्लेखनीय योगदानासाठी दिला जाणारा प्रतिष्ठित पुरस्कार आहे.
- अखिल भारतीय नाट्य विद्यामंदिरने हा पुरस्कार 1959 मध्ये स्थापित केला होता
- आधुनिक मराठी रंगभूमीचे प्रणेते विष्णुदास भावे यांच्या स्मरणार्थ हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला.
- हा पुरस्कार दरवर्षी ५ नोव्हेंबर रोजी दिला जातो, जो मराठी रंगभूमी दिन (मराठी रंगभूमी दिन) म्हणून साजरा केला जातो.
- पुरस्कार प्राप्तकर्त्याची निवड प्रख्यात नाट्य व्यक्तींच्या समितीद्वारे केली जाते.
- विष्णुदास भावे पुरस्कार हा मराठी रंगभूमीवरील सर्वात प्रतिष्ठित पुरस्कारांपैकी एक आहे.
- ही प्राप्तकर्त्याची प्रतिभा, समर्पण आणि क्षेत्रातील योगदानाची ओळख आहे.

मराठा समाजाला आरक्षण

संदर्भ:

- मराठा समाजाला आरक्षण मिळवे यासाठी शासनस्तरावर प्रयत्न सुरू झाले आहेत.
- मराठा समाजाचे मागासलेपण सर्वोच्च न्यायालयात सिद्ध करण्यासाठी प्रायोगिक आकडेवारी गोळा करण्याचे काम सुरू असून राज्यस्तरावर कुणबी नोंदीही तपासल्या जात आहेत.

मराठा समाजाबद्दल:

- मराठा समाज हा महाराष्ट्रातील सर्वात मोठा सामाजिक गट आहे, जो राज्याच्या लोकसंख्येच्या अंदाजे 30% आहे.
- मराठा हा परंपरागतपणे शेतकरी समुदाय आहे, परंतु त्यांनी अलीकडच्या दशकात शिक्षण आणि रोजगारामध्ये लक्षणीय प्रगती केली आहे.
- सामाजिक आणि आर्थिक प्रगती असूनही, मराठे सरकारी नोकऱ्या आणि शैक्षणिक संस्थांमध्ये प्रतिनिधित्वाच्या बाबतीत इतर समुदायांच्या तुलनेत मागे आहेत.
- त्यामुळे मराठा समाज आरक्षणाची मागणी करत आहे.
- 2018 मध्ये, महाराष्ट्र सरकारने मराठा समाजाला शिक्षण आणि नोकऱ्यांमध्ये 16% आरक्षण देणारा कायदा केला.
- तथापि, 2021 मध्ये सर्वोच्च न्यायालयाने राज्यातील 50% आरक्षणाच्या मर्यादेचे उल्लंघन केल्याच्या कारणास्तव हा कायदा रद्द केला.

वायू प्रदूषणाचा धोका कमी करण्यासाठी MH सरकार शेतकऱ्यांना बांबूची लागवड करण्यास प्रोत्साहित करते

संदर्भ:

- महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्यांनी शेतकऱ्यांनी गटशेतीच्या माध्यमातून मोठ्या प्रमाणात बांबूची लागवड करण्याचे आवाहन केले आहे
- शहरी भागातील वाढते प्रदूषण पाहता शहरांमध्ये बांबू पार्क उभारण्यात येणार असल्याचेही ते म्हणाले.

बांबूचे महत्त्व:

- उसाच्या लागवडीतून साधारणपणे हेक्टरी 100 टन उत्पादन मिळते आणि किंमत किमान 2,500 रुपये प्रति टन आहे, बांबूचे प्रति हेक्टर किमान उत्पादन 100 टन आहे परंतु किंमत किमान 4,000 रुपये प्रति टन आहे, त्यामुळे शेतकरी आर्थिकदृष्ट्या मजबूत होतात.
- बांबूचे उत्पादन तिसऱ्या वर्षी सुरू होते आणि ते माती संरक्षण आणि जलसंधारणासाठी चांगले असते.
- कृषी अर्थव्यवस्थेला चालना देण्यासाठी बांबूपासून इथेनॉलची निर्मिती केली जात आहे.
- एक हेक्टर उसाची लागवड केली तर त्यासाठी दोन कोटी लिटर पाणी लागते आणि एक टन उसाचे गाळप केले तर 80 लिटर इथेनॉल तयार होते.

- एक हेक्टर बांबू पिकवल्यास 20 लाख लिटर पाणी लागते आणि एक टन बांबू पिळल्यास 400 लिटर इथेनॉल तयार होऊ शकते.
- बांबू एका वर्षात 320 किलो ऑक्सिजन हवेत सोडतो.

महाराष्ट्र मुख्यमंत्री फेलोशिप कार्यक्रम संदर्भ:

- महाराष्ट्र मुख्यमंत्री फेलोशिप प्रोग्राम अंतर्गत फेलो/निवडक अर्जदारांना खालील फायदे दिले जातील:-
 - श्रेणी समतुल्य पद - ए अधिकारी प्रदान केला जाईल.
 - मासिक वेतन रु. 70,000/- प्रति महिना.
 - प्रवास आणि इतर खर्चासाठी रु.5,000/- दरमहा स्वतंत्रपणे दिले जातील.
 - अपघाती विमा संरक्षण.
 - आयआयटी मुंबई किंवा आयआयटी नागपूरचे विशेष शैक्षणिक अभ्यासक्रम प्रमाणपत्र.
 - महाराष्ट्र सरकारकडून फेलोशिप पूर्णत्वाचे प्रमाणपत्र.
 - फेलोशिपच्या कालावधीत 8 दिवसांची रजा.

उद्योगरत्न पुरस्कार

महत्त्वाचे मुद्दे:

- उद्योगरत्न पुरस्कार हा एक प्रतिष्ठित पुरस्कार आहे जो भारतातील उद्योजक आणि उद्योगपतींच्या उत्कृष्ट कामगिरीची दखल घेतो.
- हे भारत सरकारशी संलग्न असलेल्या इन्स्टिट्यूट ऑफ इकॉनॉमिक स्टडीज, इंडिया (IES) द्वारे प्रदान केले जाते.
- देशाच्या आर्थिक विकासात महत्त्वपूर्ण योगदान देणाऱ्या व्यक्तींना हा पुरस्कार दिला जातो.

भगवान बिरसा मुंडा जोडरस्ते योजना

महत्त्वाचे मुद्दे:

- भगवान बिरसा मुंडा जोडरस्ते योजना हा महाराष्ट्र सरकारने सुरू केलेला एक प्रमुख उपक्रम आहे
- कनेक्टिव्हिटी वाढवणे आणि राज्यात राहणाऱ्या आदिवासी समुदायांचे जीवन सुधारणे हा यामागचा उद्देश आहे.
- आदरणीय आदिवासी नेते आणि स्वातंत्र्यसैनिक बिरसा मुंडा यांच्या नावावरून या योजनेचा उद्देश महाराष्ट्रातील 17 जिल्हांतील सर्व आदिवासी गावांना मुख्य रस्त्यांशी जोडणे, या समुदायांना अत्यावश्यक सेवांमध्ये प्रवेश करण्यासाठी आणि त्यांच्या सामाजिक-आर्थिक विकासाला चालना देण्यासाठी येणाऱ्या आव्हानांना तोंड देणे हे आहे.

भगवान बिरसा मुंडा जोडरस्ते योजना अनेक प्रमुख उद्दिष्टांद्वारे चालविली जाते:

1. **सुधारित कनेक्टिव्हिटी:** आदिवासी गावांना मुख्य रस्त्यांशी जोडल्याने आरोग्य सुविधा, शैक्षणिक संस्था, बाजारपेठा आणि इतर अत्यावश्यक सेवांसाठी सुलभता लक्षणीयरीत्या वाढेल.
2. **आर्थिक सक्षमीकरण:** सुधारित कनेक्टिव्हिटीमुळे कृषी उत्पादन आणि हस्तकलेसाठी चांगल्या बाजारपेठेतील प्रवेश सुलभ होईल, ज्यामुळे आदिवासी समुदायांसाठी आर्थिक संधीना चालना मिळेल.
3. **सामाजिक समावेशन:** कनेक्टिव्हिटी अंतर भरून, या योजनेचा उद्देश सामाजिक समावेश आणि आदिवासी समुदायांच्या समाजाच्या मुख्य प्रवाहात एकात्मतेला प्रोत्साहन देणे आहे.
4. **पायाभूत सुविधांचा विकास:** रस्त्यांच्या बांधकामामुळे केवळ कनेक्टिव्हिटीच वाढणार नाही तर आदिवासी भागात पायाभूत सुविधांच्या विकासाला चालना मिळेल.

मुंबई: सात बेटांचे शहर

महत्त्वाचे मुद्दे:

- मुंबई, पूर्वी बॉम्बे म्हणून ओळखले जाणारे, भारतातील महाराष्ट्र राज्याची राजधानी आणि भारतातील सर्वाधिक लोकसंख्या असलेले शहर आहे.
- हे एक प्रमुख आर्थिक आणि व्यावसायिक केंद्र देखील आहे. मुंबई हे भारताच्या पश्चिम किनाऱ्यावर अरबी समुद्रात मिसळलेल्या द्वीपकल्पावर वसलेले आहे.
- हे शहर "सात बेटांचे शहर" म्हणून ओळखले जाते कारण ते एकेकाळी सात बेटांच्या द्वीपसमूहावर बांधले गेले होते.
- ही बेटे कालांतराने जमीन सुधार प्रकल्पांद्वारे एकत्र जोडली गेली.

सात बेटे आहेत:

Adda247

**Maharashtra
ka mahapack**

**Live classes, Test series
Recorded videos, E-books**

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM

- आयल ऑफ बॉम्बे
- परळ
- माझगाव
- माहीम
- वरळी
- ओल्ड वुमन आयलंड (लिटल कुलाबा)
- कुलाबा
- 1947 मध्ये भारताला ब्रिटनपासून स्वातंत्र्य मिळाले. मुंबई ही नवीन बॉम्बे राज्याची राजधानी बनली.
- 1950 मध्ये मुंबई राज्याचे महाराष्ट्र आणि गुजरात या दोन राज्यांमध्ये विभाजन झाले.

हवेची गुणवत्ता MH

संदर्भ:

- पिंपरी चिंचवड या महाराष्ट्रातील शहरामध्ये पीएम 2.5 पातळी नोंदवली गेली आहे
- हे सुरक्षित मर्यादेच्या जवळपास दुप्पट आहे आणि त्यामुळे ते राज्यातील सर्वात प्रदूषित शहरांपैकी एक बनले आहे.
- मुंबई आणि पुण्यासह महाराष्ट्रातील इतर शहरांनीही राष्ट्रीय वातावरणीय वायु गुणवत्ता मानके ओलांडली आहेत.
- महाराष्ट्र प्रदूषण नियंत्रण मंडळाने (MPCB) उच्च प्रदूषण पातळीला संबोधित करण्यासाठी एक कृती आराखडा विकसित केला आहे, ज्यामध्ये वाहनांचे प्रदूषण नियंत्रित करणे, बांधकामाच्या ठिकाणी धूळ दाबण्याची यंत्रणा वापरणे आणि जुनी वाहने काढून टाकणे यांचा समावेश आहे.

हवा गुणवत्ता निर्देशांक बद्दल:

- वायू प्रदूषणाच्या तीव्रतेचे मूल्यांकन करण्यासाठी, वायु गुणवत्ता निर्देशांक (AQI) विकसित केला गेला.
- हे एक संख्यात्मक मूल्य प्रदान करते जे पाच प्रमुख वायु प्रदूषकांच्या एकाग्रतेवर आधारित हवेच्या गुणवत्तेचे वर्गीकरण करते:
- **पार्टिक्युलेट मॅटर (PM2.5 आणि PM10):** हे लहान कण फुफ्फुसात खोलवर जाऊ शकतात, ज्यामुळे श्वसनाच्या समस्या, हृदयविकार आणि अकाली मृत्यू देखील होतो.
- **ओझोन (O3):** हा वायू फुफ्फुस आणि डोळ्यांना त्रास देऊ शकतो, दमा वाढवू शकतो आणि श्वसन संक्रमणास कारणीभूत ठरू शकतो.
- **नायट्रोजन डायऑक्साइड (NO2):** हा प्रदूषक फुफ्फुसांना इजा करू शकतो आणि फुफ्फुसांचे कार्य कमी करू शकतो, विशेषतः लहान मुले आणि श्वासोच्छ्वासाची स्थिती असलेल्या व्यक्तींमध्ये.

- **सल्फर डायऑक्साइड (SO2):** हा वायू वायुमार्गाना त्रास देऊ शकतो, ज्यामुळे खोकला, घरघर आणि श्वास घेण्यास त्रास होतो.
- **कार्बन मोनोऑक्साइड (CO):** हा वायू शरीराला ऑक्सिजनचा पुरवठा कमी करतो, हृदय, मेंदू आणि इतर अवयवांवर परिणाम करतो.
- AQI 0 ते 500 पर्यंत आहे, उच्च मूल्ये अधिक गंभीर वायू प्रदूषण दर्शवितात.

शिवाजी महाराज पुतळा

संदर्भ:

- जम्मू-काश्मीरमधील कुपवाडा जिल्ह्यात छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या पुतळ्याचे अनावरण करण्यात आले.
- काश्मीरमधील कुपवाडा जिल्ह्यात भारत-पाकिस्तान सीमेजवळ 41 राष्ट्रीय रायफल (मराठा एलआय) येथे छत्रपती शिवाजी महाराजांचा हा अश्वरूढ पुतळा उभारण्यात आला आहे.
- MH सरकार या पुतळ्याचे अनावरण करताना आनंद व्यक्त केला कारण 20 ऑक्टोबर 2023 रोजी मुंबई राजभवन येथून छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या अश्वरूढ पुतळ्याच्या आगमनानिमित्त भव्य समारंभ झाला.

मध्यान्ह भोजन

संदर्भ:

- MH मधील सरकारी शाळा त्यांच्या मध्यान्ह भोजनाच्या ऑफरमध्ये वैविध्य आणण्यासाठी तयार आहेत, ज्यामुळे विद्यार्थ्यांना अधिक पौष्टिक पर्याय मिळतात.
- या शाळांमधील मुले आता पारंपारिक खिचडी व्यतिरिक्त अंडी पुलाव, अंडी बिर्याणी, उकडलेले अंडी आणि स्थानिक फळे यांचा समावेश असलेल्या विस्तृत मेनूचा आनंद घेतील.

मध्यान्ह भोजन योजनेबद्दल:

- मिड-डे मील योजना (MDMS) आता पोशन योजना म्हणून ओळखली जाते
- हा भारत सरकारचा एक प्रमुख कार्यक्रम आहे जो सरकारी आणि सरकारी अनुदानित प्राथमिक आणि उच्च प्राथमिक शाळा, सरकारी अनुदानित अंगणवाड्या, मदरसे आणि मकतबमधील मुलांना कामाच्या दिवशी मोफत जेवण पुरवतो.
- मुलांची पोषण स्थिती सुधारणे, शाळांमध्ये नावनोंदणी आणि उपस्थिती वाढवणे आणि बालमजुरी कमी करणे हे या योजनेचे उद्दिष्ट आहे.

शासन आपल्या दारी कार्यक्रम

बातम्यांमध्ये: महा सरकारच्या तुमच्या दारी कार्यक्रमाचा १.५ कोटी लोकांना लाभ, मुख्यमंत्री शिंदे म्हणाले

- MH सरकार सरकारच्या प्रमुख शासन आपल्या दारी कार्यक्रमाचा **1.5 कोटी लोकांना लाभ मिळाल्याची** घोषणा केली.
- सरकारी योजना थेट सर्वसामान्यांच्या दारापर्यंत पोहोचवण्याच्या दृष्टीने त्याची रचना करण्यात आली आहे.
- गव्हर्नमेंट अँट युवर डोरस्टेप हा उपक्रम राज्य सरकारने मे 2023 मध्ये सुरू केला होता.

शासन आपल्या दारी कार्यक्रम:

- हा महाराष्ट्रातील एक सरकारी उपक्रम आहे ज्याचा उद्देश सरकारी सेवा नागरिकांच्या दारापर्यंत पोहोचवण्याचा आहे.
- कार्यक्रमांतर्गत, नागरिकांना विविध सेवा देण्यासाठी सरकारी विभाग ग्रामीण आणि शहरी भागात शिबिरे स्थापन करतील, ज्यात खालील गोष्टींचा समावेश आहे:
- ओळखपत्रे, जसे की आधार कार्ड, पॅन कार्ड आणि मतदार ओळखपत्र
- समाजकल्याण योजना, जसे की पेन्शन योजना, गृहनिर्माण योजना आणि शिक्षण योजना
- कृषी आणि संबंधित सेवा, जसे की पीक विमा, माती परीक्षण आणि पशुसंवर्धन
- आरोग्य सेवा, जसे की लसीकरण, आरोग्य तपासणी आणि उपचार.

महा सरकार एअर इंडियाची प्रतिष्ठित इमारत घेणार आहे संदर्भ:

- मुंबईतील नरिमन पॉइंट येथे असलेली एअर इंडियाची प्रतिष्ठित इमारत ताब्यात घेण्यासाठी महाराष्ट्र सरकारने बुधवारी 1,601 कोटी रुपये देण्याचा निर्णय घेतला.
- ही इमारत 1974 मध्ये राज्य सरकारच्या मालकीच्या जमिनीवर बांधण्यात आली होती, जी आता ती आपल्या कार्यालयाच्या जागेसाठी वापरणार आहे.
- 2012 मध्ये मंत्रालयाला लागलेल्या आगीनंतर दक्षिण मुंबईतील राज्य सचिवालयाची इमारत, सार्वजनिक आरोग्य, वैद्यकीय शिक्षण, पाणीपुरवठा आणि स्वच्छता आणि ग्रामविकास हे चार प्रमुख विभाग जीटी हॉस्पिटलमधून कार्यरत आहेत.

35 लाख शेतकऱ्यांसाठी 1,700 कोटी रुपयांचा पीक विमा

बातम्यांमध्ये: दिवाळीपूर्वी 35 लाख शेतकऱ्यांचा 1,700 कोटी रुपयांचा पीक विमा

- पीक नुकसानीसाठी पहिल्या टप्प्यात 35 लाख शेतकऱ्यांना 1,700 कोटी रुपयांचा पीक विमा मिळणार आहे.

- ही रक्कम थेट शेतकऱ्यांच्या बँक खात्यात जमा होणार आहे.
- हवामान बदलामुळे अनेक जिल्ह्यांमध्ये पिकांचे नुकसान झाले आणि शेतकऱ्यांना मोठा त्रास सहन करावा लागला
- राज्य सरकारने पीक विमा योजनेला प्रोत्साहन दिले जेथे शेतकऱ्यांना फक्त 1 रुपये प्रीमियम भरावा लागतो.
- जवळपास 1.71 कोटी शेतकऱ्यांनी या योजनेचा लाभ घेतला आहे.

महाराष्ट्र मधील खराब हवेच्या गुणवत्तेसाठी जबाबदार घटक जबाबदार घटक:

हिवाळ्यात आणि धुक्याच्या वेळेत AQI मध्ये वाढ:

- मुंबईतील सर्वात मोठा बदल म्हणजे धुक्याच्या वेळेत.
- धुके सामान्यतः सकाळी 9 ते 9.30 पर्यंत उठत असले तरी आता ते काही दिवस सकाळी 11 किंवा त्याहूनही पुढे राहते

बांधकामाचे काम वाढले

- शहर आणि उपनगरातील मेट्रोच्या कामासह अनेक बांधकाम प्रकल्प हवेच्या गुणवत्तेत घसरण होण्याचे आणखी एक कारण असू शकतात.

वाहनांची वाहतूक

- संपूर्ण शहरात धावणाऱ्या 12 लाख खासगी वाहनांमुळे मुंबईलाही तीव्र वायू प्रदूषणाचा सामना करावा लागत आहे.
- हवामान बदल
- द डीप इन ला नीना- समुद्राच्या पृष्ठभागाची थंडी आणि वाऱ्याच्या नमुन्यात बदल - अंशतः किनारपट्टीच्या शहरातील कणांमध्ये अचानक वाढ झाली.

रस्त्यावरील धूळ:

- शहरातील प्रदूषणाचे आणखी एक कारण म्हणजे रस्ते आणि बांधकामाचा भंगार वाहून नेणाऱ्या वाहनांमधून निघणारे धुळीचे कण.
- त्यामुळे पालिकेच्या अधिकाऱ्यांनी 50 ते 60 प्रमुख रस्त्यांवर अँटी स्मॉग गन चालवण्याचा निर्णय घेतला.

भोजनालयात स्वयंपाकासाठी अशुद्ध तेलाचा वापर:

- अनेक रेस्टॉरंट्स, ढाबे आणि इतर भोजनालयांमध्ये अशुद्ध तेल वापरून स्वयंपाक केल्याने तेलाच्या थेंबांसह अतिसूक्ष्म कण उत्सर्जित होऊ शकतात आणि घनरूप सेंद्रिय संयुगे नायट्रोजन डाय-ऑक्साइड, कार्बन मोनो-ऑक्साइड आणि फॉर्मल्डिहाइड हानिकारक सांद्रतामध्ये तयार करतात ज्यामुळे हवेची गुणवत्ता खराब होते.

चंद्र-शुक्र संयोग

बातम्यांमध्ये: पूर्व क्षितिजावर चंद्र-शुक्र संयोग

- पूर्व क्षितिजावर चंद्र-शुक्र संयोगाचा अनोखा अनुभव पाहायला मिळाला.
- ही एक खगोलीय घटना आहे जी आकाशात चंद्र आणि शुक्र एकत्र दिसल्यावर घडते.
- हे घडू शकते कारण चंद्र आणि शुक्र वेगवेगळ्या वेगाने आणि वेगवेगळ्या विमानांवर सूर्याभोवती फिरतात.
- जेव्हा ते एकाच दिशेने सरिखित केले जातात तेव्हा ते आकाशात एकमेकांच्या अगदी जवळ असल्याचे दिसून येते, जरी ते प्रत्यक्षात लाखो मैलांचे अंतर असले तरीही.

रमाई आवास योजना- 10,000 घरांचे उद्दिष्ट मंजूर

बातम्यांमध्ये: रमाई आवास योजना, नागरिकांचे घरांचे स्वप्न; 2 हजार 552 घरे मंजूर

- रमाई आवास योजनेतर्गत, 2023-24 या वर्षासाठी 10,000 घरांचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले असून 2,532 घरांना MH सरकारने मंजुरी दिली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- आदिवासी समाजासाठी साबरी आणि अनुसूचित जाती व नवबौद्धांसाठी रमाई तसेच दारिद्रेषेखालील नागरिकांसाठी प्रधानमंत्री घरकुल योजनाही राबविण्यात येते.

रमाई आवास योजना

महत्त्वाचे मुद्दे

- रमाई आवास योजना ही महाराष्ट्र, भारतातील एक सरकारी योजना आहे जी पात्र कुटुंबांना स्वतःचे घर बांधण्यासाठी आर्थिक सहाय्य देते.
- ही योजना अनुसूचित जाती (SC) आणि अनुसूचित जमाती (ST) समुदायातील कुटुंबांसाठी लक्षित आहे.
- ही योजना जास्तीत जास्त रु.1.2 लाख ची आर्थिक मदत पुरवते. 30 चौरस मीटरच्या घराच्या बांधकामासाठी.
- लाभार्थ्यांनी किमान रु. 50,000 चे योगदान देणे आवश्यक आहे. घराच्या बांधकामासाठी
- महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी कायदा (MGNREGA) अंतर्गत मोफत मजुरांची तरतूद या योजनेत आहे.
- ही योजना महाराष्ट्र शासनाच्या सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागामार्फत राबविण्यात येते.

राज्य बातम्या

राज्यांमध्ये वायू प्रदूषण

संदर्भ

- दिल्ली आणि आसपासच्या पंजाब, हरियाणा आणि उत्तर प्रदेश राज्यांच्या काही भागांना त्यांच्या वार्षिक हवेच्या गुणवत्तेचा इन्फ्लेक्शन पॉइंट आढळतो.

हिवाळ्यात उत्तर भारतातील प्रदूषणाची कारणे

- स्टबल बर्निंग
- भौगोलिक स्थान
- तापमान उलथापालथ
- सणासुदीमुळे फटाके
- वाहनांचे प्रदूषण
- बांधकाम

CAQM बदल

- CAQM म्हणजे कमिशन फॉर एअर क्वालिटी मॅनेजमेंट.
- दिल्ली, पंजाब, हरियाणा, राजस्थान आणि UP मध्ये हवेची गुणवत्ता सुधारण्यासाठी विविध प्रयत्नांचे समन्वय आणि देखरेख करण्यासाठी CAQM ही एक वैधानिक यंत्रणा आहे, ज्यामध्ये अंतर्निहित उपचारात्मक दृष्टीकोन आहे.

शत्रूच्या मालमत्तेचा बटलर पॅलेस पर्यटकांच्या आश्रयस्थानात बदलणार आहे

संदर्भ

- लखनौचा एकेकाळचा भव्य तीन मजली बटलर पॅलेस, अनेक दशकांपासून निर्जन आणि अंधारात पडलेला, एक नवीन रूप दिसेल.

महत्त्वाचे मुद्दे

- शतकापूर्वी बांधण्यात आलेला हा राजस्थानी आणि इंडो-मुघल शैलीचे मिश्रण आहे.
- 1915 मध्ये अवधचे आयुक्त हार्कोर्ट बटलर यांचे अधिकृत निवासस्थान म्हणून बांधलेला हा राजवाडा महमुदाबादच्या राजघराण्याच्या मालकीचा होता.
- स्वतःच्या खात्यानुसार, हे कुटुंब 13 व्या शतकात भारतात स्थलांतरित झाले आणि 16 व्या शतकात पूर्वीच्या अवध, सध्याच्या लखनौ येथे स्थायिक झाले आणि मुघलांशी निष्ठा बाळगली.
- स्वातंत्र्याच्या वेळी राजा मोहम्मद अमीर अहमद खान, पाकिस्तानात स्थलांतरित झाला, तर त्याचा मुलगा मोहम्मद अमीर मोहम्मद खान, बटलर पॅलेससह अनेक मालमत्तांबाबत कायदेशीर लढा देत, नागरिक म्हणून भारतात राहिला.
- 1965 मध्ये भारत-पाकिस्तान युद्धानंतर, बटलर पॅलेसला भारत सरकारने "शत्रू मालमत्ता" म्हणून घोषित केले.
- 1960 च्या दशकात शत्रू मालमत्ता घोषित केल्यानंतर, जागा उत्तर प्रदेश सरकारकडे सुपूर्द करण्यात आली, ज्यांनी त्याचा विक्रीकर कार्यालय म्हणून वापर केला.
- 1980 च्या दशकात, ते केंद्रीय मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाच्या अंतर्गत असलेल्या इंडियन कौन्सिल ऑफ फिलॉसॉफिकल रिसर्च या संस्थेला देण्यात आले.

तामिळनाडू सरकारद्वारे तथ्य तपासणी युनिट (FCU).

बातम्यांमध्ये

- उच्च न्यायालयात जनहित याचिका सरकारने फॅक्ट चेकिंग युनिटच्या स्थापनेला आव्हान दिले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- FCU चे उद्दिष्ट: फॅक्ट चेक युनिट हे बनावट बातम्या आणि चुकीची माहिती देणारे निर्माते आणि प्रसारकांना प्रतिबंधक म्हणून काम करणे आणि लोकांना भारत सरकारशी संबंधित संशयास्पद आणि संशयास्पद माहिती तथ्य-तपासणीसाठी कळवण्याचा एक सोपा मार्ग प्रदान करणे आहे.
- माहिती तंत्रज्ञान (सुधारणा) विधेयक, 2020 हे सुनिश्चित करते की सर्व इलेक्ट्रॉनिक दस्तऐवज, रेकॉर्ड आणि भारतीय नागरिकांची माहिती भारतातील डेटा सेंटरमध्ये ठेवली जाईल.
- हे विधेयक सरकारला थेट डिक्रिप्शन आणि माहिती ब्लॉक करण्याचा अधिकार देते.

तुम्हाला माहित आहे का

- केंद्र सरकारने माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2020 अंतर्गत FCU स्थापन करण्याचा प्रस्ताव ठेवला होता, त्याला मुंबई उच्च न्यायालयात आव्हान देण्यात आले होते, ज्याने आपला निर्णय राखून ठेवला होता.

बिहारमध्ये आरक्षण 65 टक्क्यांपर्यंत वाढवण्याचा प्रयत्न

बातम्यांमध्ये

बिहार मंत्रिमंडळाने राज्यातील SC, ST, OBC आणि अत्यंत मागासवर्गीय EBC साठी आरक्षण 65% पर्यंत वाढवण्याच्या प्रस्तावाला मंजूरी दिली आहे. जात सर्वेक्षण अहवाल प्रसिद्ध झाल्यानंतर निर्णय घेतला जातो.

कळीचा मुद्दा

- SC, ST, OBC आणि EBC साठी आरक्षण 65% होईल.
- आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांसाठी (EWS) 10% आरक्षणासह, सर्वोच्च न्यायालयाने ठरवून दिलेली कमाल मर्यादा ओलांडून कोटा 75% पर्यंत जाईल.
- राज्यात सध्या 50 टक्के कोटा आहे.

सर्वेक्षणानुसार

- अनुसूचित जाती:-**
- 19.7% लोकसंख्येला 20% चा कोटा मिळायला हवा, जो सध्याच्या 16% पेक्षा जास्त आहे.
- अनुसूचित जाती:-**
- लोकसंख्येतील 1.7% वाटा, आरक्षण 1% वरून 2% पर्यंत दुप्पट केले पाहिजे.
- ओबीसी :-**
- 27% लोकसंख्येला 12% चा कोटा मिळेल, तर EBC 36% लोकसंख्येला आणि 18% चा कोटा मिळेल; एकत्रितपणे 43% चा कोटा मिळायला हवा.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

भारत सिएटलमध्ये नवीन वाणिज्य दूतावास उघडणार आहे संदर्भ

- परराष्ट्र मंत्रालयाने अमेरिकेतील सिएटल या शहरात पहिले महावाणिज्यदूत नियुक्त केले आहेत.
- अमेरिकेतील हे सहावे वाणिज्य दूतावास असेल.

युनेस्को मॅन आणि बायोस्फीअर (MAB) कार्यक्रम

- हा एक आंतरशासकीय वैज्ञानिक कार्यक्रम आहे जो 1971 मध्ये UNESCO द्वारे लोक आणि त्यांचे वातावरण यांच्यातील नातेसंबंध वाढवण्यासाठी वैज्ञानिक आधार स्थापित करण्यासाठी सुरू करण्यात आला होता.
- कार्यक्रमांतर्गत, UNESCO ने वर्ल्ड नेटवर्क ऑफ बायोस्फीअर रिझर्व्हज (WNBR) ची स्थापना केली आहे.
- बायोस्फीअर राखीव राष्ट्रीय सरकारांद्वारे नामांकित केले जातात.
- UNESCO द्वारे निवडल्यास, ते WNBR मध्ये समाविष्ट केले जातात.
- भारतातील 12 बायोस्फीअर रिझर्व्ह आहेत ज्यांना मॅन अँड बायोस्फीअर (MAB) राखीव कार्यक्रमांतर्गत आंतरराष्ट्रीय स्तरावर मान्यता मिळाली आहे.
- हे आहेत:

- निलगिरी (समाविष्ट होणारा पहिला)
- मन्नारचे आखात
- सुंदरबन
- नंदा देवी
- नोकरेक
- पचमढी
- सिमिलीपाल
- अचनकमार – अमरकंटक
- ग्रेट निकोबार
- अगस्त्यमाला
- खांगचेंडझोंगा (2018) आणि
- पन्ना (2020).

जागतिक जीवमंडल राखीव दिवस

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हा दिवस जैवविविधतेचे संरक्षण आणि शाश्वत विकासाला चालना देण्यासाठी बायोस्फियर रिझर्व्हची भूमिका साजरा करतो.
- UNESCO द्वारे 2022 मध्ये स्थापित, दरवर्षी 3 नोव्हेंबर रोजी साजरा केला जाईल.
- जागरूकता वाढवणे, सर्वोत्तम पद्धती सामायिक करणे आणि वर्ल्ड नेटवर्क ऑफ बायोस्फीअर रिझर्व्हज (WNBR) च्या यशांचे प्रदर्शन करणे हे उद्दिष्ट आहे.

- 2023 ची थीम #ItsAboutLife होती.

चिनी जहाजाने श्रीलंकेच्या किनारपट्टीवर संशोधन सुरू केल्याने भारताच्या चिंतेमध्ये वाढ

संदर्भ

- चीनचे संशोधन जहाज शियान 6, भारत आणि अमेरिकेने उपस्थित केलेल्या चिंतेच्या पार्श्वभूमीवर, श्रीलंकेच्या किनारपट्टीवर दोन दिवसीय संशोधन सुरू करणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- हे संशोधन श्रीलंकेच्या पश्चिम किनाऱ्याजवळ आणि श्रीलंकेच्या राष्ट्रीय जलसंसाधन संशोधन आणि विकास संस्था (NARA) आणि रुहुना विद्यापीठाच्या सहकार्याने केले जाईल.
- हे सागरी वैज्ञानिक संशोधन आहे.

भारत भूतान प्रादेशिक कनेक्टिव्हिटी

बातम्यांमध्ये

- भारत आणि भूतान यांनी प्रादेशिक कनेक्टिव्हिटीच्या नवीन मार्गावर चर्चा करण्यासाठी आणि सीमा आणि इमिग्रेशन पोस्ट अपग्रेड करण्यासाठी सहमती दर्शवली

महत्त्वाचे मुद्दे

- भारताकडून गेलेफू आणि आसाममधील कोक्राझार दरम्यान 58 किमीचा सीमापार रेल्वे लिंक बांधला जाणार आहे.
- भूतानमधील सामत्से आणि पश्चिम बंगालच्या चहाच्या बागा क्षेत्रातील बनारहट दरम्यान सुमारे 18 किमी अंतरासाठी दुसरा रेल्वे मार्ग शोधण्यास सहमती.
- पश्चिम बंगालमधील हल्दीबारी ते बांगलादेशातील चिलाहाटीपर्यंत भूतानी व्यापाराच्या वस्तू पुढे नेण्यास परवानगी देते
- आसाम आणि भूतान दरम्यान दारंगा-सामद्रूप जोंगखार सीमारेषेला इमिग्रेशन चेक पोस्ट म्हणून नियुक्त करण्यास सहमती दर्शविली, जेणेकरून तृतीय देशाच्या नागरिकांना प्रवेश आणि बाहेर पडण्याची तसेच "संपर्क वाढविण्यासाठी आणि पर्यटनाला चालना देण्यासाठी"
- भूतान आणि आसामच्या सीमेवर गेलेफू येथे स्मार्ट सिटी आणि गेलेफू येथे आंतरराष्ट्रीय विमानतळ आणि विशेष आर्थिक क्षेत्र उभारण्याची भूतानची योजना आहे.

इंडो-पॅसिफिक मेरीटाइम डोमेन अवेअरनेस (IPMDA) उपक्रम

बातम्यांमध्ये

- नौदलाचे प्रमुख अॅडमिरल आर. हरी कुमार म्हणतात, आयपीएमडीएचा पुढाकार मुक्त इंडो-पॅसिफिक प्रदेशासाठी आमच्या वचनबद्धतेचा पुरावा आहे.

IPDMA बद्दल मुख्य तथ्य

- 2022 च्या सुरुवातीला टोकियो समिटमध्ये भारत, ऑस्ट्रेलिया, जपान आणि अमेरिका यांचा समावेश असलेल्या काड ग्रुपिंगद्वारे IPMDA ची घोषणा करण्यात आली होती.
- "गडद शिपिंग" चा मागोवा घेण्याचे आणि "भागीदारांच्या पाण्यात जवळच्या-रिअल-टाइम क्रियाकलापांचे जलद, विस्तीर्ण आणि अधिक अचूक सागरी चित्र" तयार करण्याचे लक्ष्य ठेवा.
- इंडो-पॅसिफिकमधील तीन गंभीर क्षेत्रांना एकत्रित करणे - पॅसिफिक बेटे, आग्नेय आशिया आणि हिंद महासागर क्षेत्र (IOR).
- सहकार्य वाढवण्यासाठी आणि IOR मधील सागरी सुरक्षा आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी एक महत्त्वपूर्ण व्यासपीठ व्हा.
- "बुद्धीमत्ता आणि माहितीची देवाणघेवाण देखील वर्धित सागरी डोमेन जागरूकता [MDA] मध्ये योगदान देते.
- गुरुग्राम येथे असलेल्या भारतीय महासागर क्षेत्रासाठी नौदलाच्या माहिती फ्यूजन केंद्राने (IFC-IOR) IOR प्रदेशातील परिस्थितीजन्य जागरूकता मोठ्या प्रमाणात सुधारली आहे.

संरक्षण बातम्या

सशस्त्र दलांमध्ये महिलांसाठी सुट्ट्याचा लाभ

संदर्भ

- महिला सैनिक, खलाशी आणि हवाई योद्धा यांना अधिकाऱ्यांच्या बरोबरीने मातृत्व, बालसंगोपन आणि मूल दत्तक रजा देण्याच्या प्रस्तावाला संरक्षण मंत्र्यांनी मंजुरी दिली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- हे पाऊल सशस्त्र दलातील सर्व महिलांच्या "सर्वसमावेशक सहभाग" च्या दृष्टीकोनाशी सुसंगत होते, मग त्यांची श्रेणी काहीही असो.
- सध्या महिला अधिकाऱ्यांना जास्तीत जास्त दोन मुलांसाठी प्रत्येक मुलासाठी पूर्ण वेतनासह 180 दिवसांची प्रसूती रजा मिळते.
- एकूण सेवा करिअरमध्ये (मुलाचे वय 18 वर्षांपेक्षा कमी असल्याच्या अधीन) महिला अधिकाऱ्यांना 360 दिवसांची बालसंगोपन रजा दिली जाते.
- 180 दिवसांची मूल दत्तक रजा एक वर्षांपेक्षा कमी वयाचे मूल दत्तक घेतल्याच्या तारखेनंतर दिली जाते.

रशियाने पाणबुडीतून आण्विक-सक्षम बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्राची चाचणी केली

- रशियाने त्याच्या एका पाणबुडीतून अण्वस्त्र वाहून नेण्यास सक्षम असलेल्या आंतरखंडीय बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्राची यशस्वी चाचणी घेतली.
- "बुलावा" क्षेपणास्त्राचे प्रक्षेपण रशियाने अणुचाचणी बंदी कराराची मान्यता रद्द केल्यापासून आण्विक वक्तृत्व वाढवताना केले आहे.

अणुचाचणी बंदी कराराबद्दल

- सर्वसमावेशक चाचणी बंदी करार जगात कोठेही "कोणत्याही अण्वस्त्र चाचणीचा स्फोट किंवा इतर कोणताही अणुस्फोट" प्रतिबंधित करते.
- हा करार सप्टेंबर 1996 मध्ये स्वाक्षरीसाठी खुला करण्यात आला आणि 187 राष्ट्रांनी स्वाक्षरी केली आणि 178 ने त्याला मान्यता दिली.
- भारत, चीन, पाकिस्तान, उत्तर कोरिया, इस्रायल, इराण, इजिप्त आणि युनायटेड स्टेट्स: भारत, चीन, पाकिस्तान, उत्तर कोरिया, इस्रायल, इराण, इजिप्त आणि युनायटेड स्टेट्स या 44 विशिष्ट राष्ट्रांद्वारे मंजूर होईपर्यंत हा करार औपचारिकपणे अंमलात येऊ शकत नाही.
- त्याच्या तरतुदींच्या पालनाची पडताळणी करण्यासाठी, संधि देखरेख सुविधांचे जागतिक नेटवर्क स्थापित करते आणि संशयास्पद घटनांची ऑन-साइट तपासणी करण्याची परवानगी देते.
- CTBT च्या समाप्तीपासून आणि स्वाक्षरीसाठी उघडल्यापासून, अणु चाचणी निषिद्ध बनली आहे.
- आज, भारत, इस्रायल आणि पाकिस्तानसह ज्या अण्वस्त्रधारी राज्यांनी CTBT वर स्वाक्षरी केली नाही किंवा त्याला मान्यता दिली नाही, तेही अणुचाचणी स्थगिती पाळतात.
- या शतकात केवळ एका देशाने अणुचाचणी स्फोट केले आहेत आणि त्या देशाने-उत्तर कोरियाने 2017 मध्ये आण्विक चाचणी थांबवली आहे.
- जरी CTBT औपचारिकपणे अंमलात आलेला नसला तरी, या कराराने, त्याचे प्राथमिक उद्दिष्ट साध्य केले आहे: अण्वस्त्र चाचणी स्फोट समाप्त करणे.

IL-38 चे डी-इंडक्शन

संदर्भ

- IL-38 विमानाचे डी-इंडक्शन नुकतेच करण्यात आले.
- मध्यम पल्ल्याच्या सागरी गस्ती विमानातील (एमपीए) सी-295 विमाने भविष्यात आपली भूमिका घेऊ शकतात.

IL-38 बद्दल

- IL-38 हे एक सागरी टोपण विमान आहे जे 1977 मध्ये भारतीय नौदलात दाखल झाले होते आणि जवळपास 44 वर्षांच्या सेवा जीवनात ते एक जबरदस्त हवाई मालमत्ता राहिले.

- IL 38 विमानाच्या समावेशानेच नौदलाने लांब पल्ल्याच्या अँटी-सबमरीन शोध आणि स्ट्राइक, अँटी-शिपिंग स्ट्राइक, इलेक्ट्रॉनिक सिग्नल इंटेलिजेंस आणि दूरस्थ SAR यासह एअरबोर्न लॉंग रेंज मेरीटाईम रिकॉनिसन्स (LRMR) च्या रिंगणात प्रवेश केला.
- IL 38 हे सर्व-हवामानातील विमान आहे ज्यामध्ये दीर्घ सहनशक्ती आणि लक्षणीय ऑपरेटिंग रेंज आहे. सुमारे 10,000 तास ऑपरेशनल फ्लाइंग घडवून आणले.

बोंगोसागर-23

बद्दल:

- हा एक वार्षिक नौदल सराव आहे ज्याचा उद्देश भारत आणि बांगलादेश दरम्यान सागरी सरावांच्या विस्तृत स्पेक्ट्रमद्वारे उच्च प्रमाणात आंतरकार्यक्षमता आणि संयुक्त ऑपरेशनल कौशल्ये विकसित करणे आहे.
- भारतीय नौदलाची जहाजे कुठार, किल्टन आणि मेरीटाईम पेट्रोल एअरक्राफ्ट (एमपीए) डॉर्नियर या सरावात सहभागी झाली होती.
- INS कुठार हे स्वदेशी बनावटीचे गाईडेड मिसाईल कॉर्वेट आहे.
- INS किल्टन ही स्वदेशी बनावटीची पाणबुडीविरोधी कॉर्वेट आहे.
- दोन्ही जहाजे विशाखापट्टणम येथील भारतीय नौदलाच्या ईस्टर्न फ्लीटचा भाग आहेत.

अर्थव्यवस्था बातम्या

क्लायमेट फायनान्स

- हे स्थानिक, राष्ट्रीय किंवा आंतरराष्ट्रीय वित्तपुरवठा-सार्वजनिक, खाजगी आणि वित्तपुरवठ्याच्या पर्यायी स्रोतांमधून काढलेले- जे हवामान बदलांना संबोधित करण्यासाठी शमन आणि अनुकूलन क्रियांना समर्थन देण्याचा प्रयत्न करते.
- UNFCCC, क्योटो प्रोटोकॉल आणि पॅरिस करार अधिक आर्थिक संसाधने असलेल्या पक्षांकडून (विकसित देश) कमी संपन्न आणि अधिक असुरक्षित (विकसनशील देश) आर्थिक सहाय्यासाठी आवाहन करतात.

उत्पादन-संबंधित प्रोत्साहन (PLI) योजना

बातम्यांमध्ये

- अर्धसंवाहक PLI साठी सुमारे 80% निधी वापरात नाही.
- PLI अंतर्गत अर्धसंवाहकांच्या उत्पादनासाठी केंद्राने वाटप केलेल्या \$10 अब्जांपैकी सुमारे \$8 अब्ज.

महत्त्वाचे मुद्दे

- उत्पादनाशी संबंधित प्रोत्साहन योजना

- भारताची उत्पादन क्षमता आणि 14 आर्थिक क्षेत्रांमध्ये निर्यात वाढवण्याचे उद्दिष्ट
- ही योजना वाणिज्य आणि उद्योग मंत्रालयाच्या अंतर्गत येते
- सरकारने 26 अब्ज डॉलरचा निधी दिला आहे.
- PLI योजनेचा देशाच्या MSME इकोसिस्टमवर मोठा परिणाम होण्याची अपेक्षा आहे
- भारताने PLI योजनेद्वारे बॅटरी स्टोरेज सोल्यूशन्समध्ये 2030 पर्यंत दक्षिण कोरियासोबतचा द्विपक्षीय व्यापार \$50 अब्जपर्यंत वाढवणे अपेक्षित आहे.

पीएलआय अंतर्गत 14 क्षेत्रे

1. मोबाइल उत्पादन आणि निर्दिष्ट इलेक्ट्रॉनिक घटक
2. गंभीर की प्रारंभिक साहित्य/औषध
3. मध्यस्थ आणि सक्रिय फार्मास्युटिकल घटक
4. वैद्यकीय उपकरणांचे उत्पादन
5. ऑटोमोबाईल्स आणि ऑटो घटक
6. फार्मास्युटिकल्स औषध
7. विशेष स्टील
8. दूरसंचार आणि नेटवर्किंग उत्पादने
9. इलेक्ट्रॉनिक/तंत्रज्ञान उत्पादने
10. व्हाईट गुड्स (एसी आणि एलईडी)
11. अन्न उत्पादने
12. कापड उत्पादने: MMF विभाग आणि तांत्रिक वस्त्रे
13. उच्च कार्यक्षमता सौर पीव्ही मॉड्यूल्स
14. प्रगत रसायनशास्त्र सेल (ACC) बॅटरी ड्रोन आणि ड्रोन घटक.

योजना बातम्या

प्रधानमंत्री गरीब कल्याण अन्न योजना (PMGKAY)

संदर्भ

- 80 कोटी भारतीयांना दरमहा 5 किलो मोफत अन्नधान्य देण्याची केंद्र सरकारची योजना, जी डिसेंबर अखेर संपणार आहे, ती आणखी पाच वर्षासाठी वाढवण्यात येणार आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे

- प्रधानमंत्री गरीब कल्याण अन्न योजना (PMGKAY) 2020 मध्ये महामारीपासून सुटका उपाय म्हणून सुरू करण्यात आली होती, ज्यामध्ये राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा कायद्यांतर्गत त्यांना पात्र असलेल्या 5 किलो अनुदानित अन्नधान्याव्यतिरिक्त प्रति लाभार्थी 5 किलो मोफत अन्नधान्य उपलब्ध करून देण्यात आले.
- आता ही मुदत आणखी 5 वर्षासाठी वाढवली जात आहे.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

ट्रॅफिक कोलिजन अवॉयडन्स सिस्टम (TCAS)- कवच संदर्भ

- आंध्र प्रदेशातील दक्षिण भारतातील विझियानगरम जिल्ह्यात दोन प्रवासी गाड्यांमधील प्राणघातक टक्कर ज्यामध्ये 14 लोकांचा मृत्यू झाला आणि पन्नास लोक जखमी झाले, जर ट्रॅफिक कोलिजन अवॉयडन्स सिस्टम (TCAS) असत्या तर ते टाळता आले असते.

TCAS कवच बदल -

- कवच ही टक्करविरोधी वैशिष्ट्यांसह कॅब सिग्नलिंग ट्रेन कंट्रोल सिस्टम आहे.
- सोप्या भाषेत सांगायचे तर, ते विद्यमान सिग्नलिंग सिस्टमवर वॉचडॉगची भूमिका बजावते.
- हे भारतीय रेल्वे संशोधन डिझाइन आणि मानक संघटना (RDSO) द्वारे 2012 पासून 10 वर्षांच्या कालावधीत विकसित केले गेले.
- 'रेड सिग्नल' लक्षात न आल्यास लोको पायलटला इशारा देण्यासाठी कवचची रचना केली गेली आहे आणि थांबण्याऐवजी तो सिग्नल ओव्हरशूट करणार आहे.
- लोकोपायलटच्या डिस्प्लेवर इशारे दिल्यानंतर, जर पायलटने ताशी 15 किलोमीटरपेक्षा कमी वेग कमी केला नाही, तर कवच प्रणाली ट्रेनला थांबवण्यासाठी आपोआप ब्रेक लावते.

NICED मुळे औषध-प्रतिरोधक H. pylori चा त्वरित शोध घेणे शक्य होते

संदर्भ

- हेलिकोबॅक्टर पायलोरी (H. pylori) बॅक्टेरियाच्या एका लहान प्रदेशाची दोन-चरण पीसीआर-आधारित तपासणी एच. पायलोरी संसर्ग शोधण्यात मदत करू शकते आणि सहा-सात तासांत क्लेरिथ्रोमाइसिन-प्रतिरोधक बॅक्टेरिया आणि जे औषध-संवेदनशील आहेत ते देखील ओळखू शकतात.
- नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ कॉलरा अँड एन्टेरिक डिसीजेस (ICMR-NICED), कोलकाता येथील संशोधकांच्या टीमने हे विकसित केले आहे.

पुरस्कार बातम्या

54 वा IFFI

- 54 वा भारतीय आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव (IFFI) 20 ते 28 नोव्हेंबर 2023 या कालावधीत गोव्यात होणार आहे.
- माहिती आणि प्रसारण मंत्रालय, भारत सरकार, राष्ट्रीय चित्रपट विकास महामंडळ (NFDC) मार्फत, गोवा राज्य सरकारसह त्यांच्या एन्टरटेनमेंट सोसायटी ऑफ गोवा (ESG) द्वारे संयुक्तपणे महोत्सवाचे आयोजन करत आहे.

महोत्सवात हे समाविष्ट असेल:

- केंद्रीय मंत्री अनुराग ठाकूर यांनी केलेली घोषणा की भारताचा मीडिया आणि मनोरंजन उद्योग जागतिक स्तरावर 5 व्या क्रमांकावर आहे, जो दरवर्षी 20% वाढत आहे.

तुम्हाला माहित आहे का?

- या महोत्सवाची थीम "सेलिब्रेट द जॉय ऑफ सिनेमा" अशी आहे.
- ही थीम सिनेमा लोकांच्या आयुष्यात आणणारा अफाट आनंद, उत्साह आणि प्रेरणा हायलाइट करते.
- सिनेमा, कला, बाजरी, कापड आणि भारतीय स्क्रिप्टच्या लेन्सद्वारे भारतीय संस्कृतीची विविधता आणि समृद्धता प्रदर्शित करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे. पोस्टरवर लंच बॉक्स, आरआरआर, मणिकर्णिका, कांतारा, तान्हाजी यांसारख्या अनेक भारतीय चित्रपटांचे स्टिल पाहिले जाऊ शकतात.
- 54 व्या आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवाच्या पोस्टरची संकल्पना एका मौराच्या मध्यवर्ती आकृतिबंधाभोवती फिरते, ज्याभोवती प्रतिष्ठित भारतीय सिनेमा, कला, बाजरी, कापड आणि भारतीय स्क्रिप्टचे आकर्षक प्रतिनिधित्व आहे.
- ही दृश्यास्पद रचना सिनेमाचा आनंद आणि जादू कॅप्चर करते आणि प्रेक्षकांना भारताचा विविध सांस्कृतिक वारसा साजरा करण्यासाठी आमंत्रित करते.
- IFFI यावेळी "सर्वोत्कृष्ट वेब सिरीज (OTT) पुरस्कार" सादर करत आहे.

मुख्य तथ्ये:

- सत्यजित रे जीवनगौरव पुरस्कार: मायकेल डग्लस भारतीय पॅनोरमा:
- IFFI चा हा विभाग भारतातील 25 फीचर फिल्म आणि 20 नॉन फीचर फिल्म्स हायलाइट करेल.
- फीचर विभागातील ओपनिंग फिल्म मल्याळम फिल्म "अट्टम" आहे, तर नॉन फीचर विभागात मणिपूरमधील "अँड्रो ड्रीम्स" आहे.

विविध बातम्या

झिका विषाणू

संदर्भ

- झिका विषाणूच्या प्रादुर्भावानंतर कर्नाटकातील पाच गावे निगराणीखाली आली आहेत.

झिका व्हायरस बदल

- हा एक मच्छर-जनित विषाणू आहे जो पहिल्यांदा 1947 मध्ये युगांडाच्या झिका जंगलात ओळखला गेला होता.
- हे प्रामुख्याने संक्रमित एडिस डासांच्या चाव्याद्वारे, विशेषतः एडिस इजिप्ती आणि एडिस अल्बोपिक्टस

यांच्या चावण्याद्वारे मानवांमध्ये पसरते.

- गर्भधारणेदरम्यान किंवा बाळाच्या जन्मादरम्यान लैंगिक संपर्क, रक्त संक्रमण आणि संक्रमित आईपासून तिच्या बाळामध्ये देखील याचा प्रसार होऊ शकतो.
- हा विषाणू संसर्ग सामान्यतः सौम्य असतो, त्यामुळे गर्भवती महिला आणि त्यांच्या बाळांवर गंभीर परिणाम होऊ शकतात.
- गर्भधारणेदरम्यान संसर्ग झाल्यास बाळामध्ये मायक्रोसेफली सारखे जन्मजात दोष तसेच इतर न्यूरोलॉजिकल विकार होऊ शकतात.
- हे गुडलेन-बॅरे सिंड्रोमशी देखील जोडले गेले आहे, एक दुर्मिळ स्वयंप्रतिकार विकार ज्यामुळे स्नायू कमकुवत आणि अर्धांगवायू होऊ शकतो.
- उपचार: झिका विषाणू संसर्ग किंवा रोगासाठी कोणतेही विशिष्ट उपचार उपलब्ध नाहीत.

पार्किन्सन रोग

संदर्भ

- शास्त्रज्ञांनी वायू प्रदूषण आणि पार्किन्सन रोग यांच्यातील दुवा शोधला आहे.

बदल:

- हा एक प्रगतीशील विकार आहे जो मज्जासंस्थेवर आणि मज्जातंतूद्वारे नियंत्रित शरीराच्या भागांवर परिणाम करतो.
- लक्षणे हळूहळू सुरू होतात
- वयानुसार हा आजार होण्याचा धोका वाढतो.

लक्षणे:

- अनियंत्रित हादरे आणि हादरे
- मंद हालचाल
- समतोल अडचणी आणि अंतिम समस्या उभे राहा
- अंगात जडपणा
- बोलण्यात बदल होतो
- लेखन बदल
- स्वयंचलित हालचालींचे नुकसान

कारणे:

- जीन्स
- पर्यावरण ट्रिगर
- लेवी बॉडीजची उपस्थिती: मेंदूच्या पेशींमध्ये विशिष्ट पदार्थांचे गठ्ठे पार्किन्सन रोगाचे सूक्ष्म चिन्हक आहेत. हे लेवी बॉडी म्हणून ओळखले जातात.

पार्किन्सन रोगामध्ये पुढील अतिरिक्त समस्या देखील आहेत:

- विचार करण्यात अडचणी
- गिळण्याची समस्या
- नैराश्य आणि भावनिक बदल
- चघळण्यात समस्या

- लोकांना जलद डोळा हालचाल स्लीप बिहेवियर डिसऑर्डर देखील अनुभवतो, ज्यामध्ये स्वप्ने पाहणे समाविष्ट असते.
- मूत्राशय समस्या
- बद्धकोष्ठता

उपचार:

- सध्या पार्किन्सन रोगावर कोणताही इलाज नाही परंतु औषधे, शस्त्रक्रिया उपचार आणि इतर उपचारांमुळे काही लक्षणे दूर होऊ शकतात.
- पार्किन्सन्ससाठी मुख्य थेरपी म्हणजे लेव्होडोपा-मज्जातंतू पेशी डोपामाइन तयार करण्यासाठी लेव्होडोपा वापरतात ज्यामुळे मेंदूचा कमी होत जाणारा पुरवठा पुन्हा होतो.

